4 / 2023

Občasník obyvatel a přátel obce Česká

Zprávy z České

Milí spoluobčané!
Prázdniny utekly jako voda a děti už zase zamířily do školních lavic, některé úplně poprvé. V Lelekovicích jsme je letos vítali s panem starostou Mikaušem a celým učitelským sborem za hasičkou, kam mnozí z vás během léta zašli do letního kina nebo na divadlo. Krásné zářijové počasí jakoby nechtělo propustit naše mysli od letních radovánek, ale co naplat, je třeba se přeorientovat a nachystat na podzim. Však i on s sebou přináší řadu radostí a na společenské události bývá vždy úrodný. V prvé řadě nás čekají hody, na které vás stárci i obec srdečně zvou, řada akcí proběhne v komunitním centru, chystá se oblíbená Drakiáda a Dýňování, které bude mít letos ještě větší grády díky živé rokenrolové kapele. Budeme rádi, když i pro vás se v bohatém programu najde alespoň něco zajímavého. Přeji vám pěkné podzimní dny a školákům i všem studentům mnoho úspěchů ve škole!

Jana Chiniová, starostka

Aktuality k sběru odpadu

V obci Lelekovice bude brzy otevřen nový sběrný dvůr (u hasičky). Bude sloužit i obyvatelům České. Od 1. 10. 2023 tam budete moci odložit nepotřebná elektrozařízení, plasty, papír, železo a velkoobjemový komunální odpad. Otvírací doba sběrného dvora bude:

PO, PÁ a SO: 8.00 – 13.00 hod
ÚT, ST a ČT: 15.00 – 18.00 hod

Upozorňujeme občany České, že od 1. ledna 2024 se bude svážet komunální odpad z popelnic v delších časových intervalech, jednou za čtrnáct dní. Budeme tak moci zachovat dosavadní cenu svozu.

OBEC ČESKÁ 2023

mobilní svoz odpadů

Přistavení kontejnerů proběhne

v sobotu 23. září 2023 od 8.00 do 11.00 hodin.

u Obecního úřadu Česká.

Co lze odevzdat při mobilním svozu:

Velkoobjemový odpad -
rozměrné odpady z domácností - koberce, starý nábytek….
Nebezpečný odpad -
oleje, brzdové kapaliny, barvy, ředidla a jiné chemikálie, včetně znečištěných obalů z těchto odpadů, akumulátory, monočlánky, hnojiva, čistící prostředky a léky, elektrospotřebiče z domácností atd.

Co nelze odevzdat při mobilním svozu:

eternitové a azbestové předměty

SETKÁVÁNÍ MAMINEK S DĚTMI V KOMUNITNÍM CENTRU

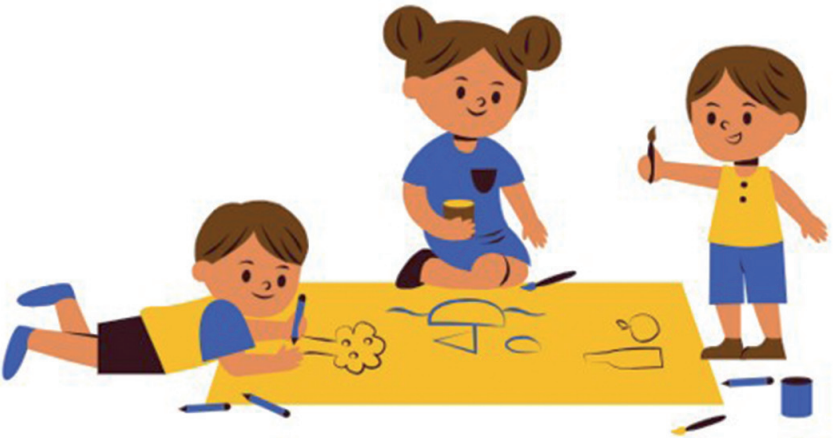

Přijďte se svými dětmi mezi nás. Rádi bychom se scházeli každé pondělí dopoledne od začátku října. Zveme maminky s dětmi ve věku 0-4 let.

Kontakt pro další informace: Zdenka Adamu, tel. 773 289 328

Hody v České

6. - 8. 10. 2023

Pátek

16:00 Stavění máje stárky a hodovou chasou

17:00 Posezení pod májou s HCM Kubíci a Staňou Rosypalem

Sobota

9:00 Zvaní na hody

15:00 Průvod obcí od sokolovny, předání hodového práva, svěcení práva a vína u kapličky

18:00 Česká beseda pod májou

20:00 Zahájení hodové zábavy, k tanci a poslechu hraje DH Blučiňáci

• vstup pouze ve společenském oblečení •

vstupné 150,- Kč

krojovaní zdarma

Neděle

11:00 Mše svatá v kostele sv. Máří Magdalény v Kuřimi

autobus odjíždí v 10:40 z návsi

18:00 Hodové dozvuky s CM Primáš

vstupné 50,- Kč

Komunitní centrum informuje

Doučování v Komunitním centru
Potřebuje vaše dítě doučování?
Poskytneme vám prostor, zázemí, organizační zajištění, seženeme vám doučujícího.
Napište nám věk vašeho dítěte, učivo ve kterém se mu hodí pomoc, třída kterou vaše dítěte navštěvuje. Napište nám na ceskakc@gmail.com.

Příprava dětí na zkoušky na střední školy
Obec Česká chce pomoci studentům/žákům v přípravě v náročné přípravě na přijímací zkoušky na střední školy. V Komunitním centru bude pod vedením zkušených lektorů z firmy Bmedic education s.r.o. probíhat příprava na scio testy:

12 lekcí po 45 min. ČJ
12 lekcí po 45 min. MAT

Kurz bude probíhat v týdnech mezi říjnem a březnem.
Doba výuky v týdnu přibližně od 16.00 do 17.30 hod, den si dohodneme dle zájmu.
cena kurzu 3 600 Kč na studenta, ve skupině bude maximálně 15 studentů/žáků (obec na každého žáka/studenta přispěje z obecního rozpočtu).
Máte zájem o přípravu na střední školy?
Blokujte si místo na ceskakc@gmail.com.

Deskohraní a šití
Na podzim bude pravidelně v Komunitním centru probíhat v pátek deskohraní pro děti i dospělé a šití/tvořivé dílny. Chcete se přijít pobavit? Chcete se něco nového naučit a tvořit? Těšíme se na vás!
Termíny na šití/tvoření pro děti:
13. 10. 2023 od 16.30 do 19.00 hod
Termíny na šití/tvoření pro dospělé:
10. 11. od 16.30 do 19.00 a 11.11. 2023 od 9.00 do 14.00 hod – budeme šít jednoduché sáčko z teplákoviny, zájemcům pošleme informace o ceně za kurz na e-mail. Pomůžeme vám udělat si vlastní střih, který vám bude přesně sedět, a budeme vás provázet při šití. Blokujte si místo na ceskakc@gmail.com.

Výlet do Střediska volného času v Ivančicích

Obec Česká pro vás připravila na sobotu 14. října jednodenní zájezd autobusem z České do Ivančic. Odjezd autobusu v 8.00 hod. od OÚ Česká, návrat kolem 16 hod.

Pod vedením lektorů ze Střediska volného času nás čekají:

deskové hry
vyrábění v dílně dřevěné šperkovnice
sklářské tvoření vitráží
můžete si vyzkoušet dabing v multimediální učebně + další aktivity.

Ve středisku nám připraví oběd i skvělou zábavu.

Výlet je určený pro všechny věkové skupiny (za děti budou zodpovídat jejich rodiče), můžete jet vlastním autem či využít náš autobus. Pro dobrou organizaci prosíme o vaše nahlášení na ceskakc@gmail.com. Těšíme se na společný zážitek s vámi!

Poradenství v Komunitním centru
Paní Mgr. Taťána Sojková (vedoucí OSPODu Kuřim) vám od 2. 10. vždy v první pondělí v měsíci v době od 16.30 do 18.30 hod bude poskytovat rady ohledně čerpání sociálních dávek, důchodu, příspěvků na bydlení, na péči a dalších záludností v sociální oblasti. Pro naši lepší organizaci akce se prosím přihlaste na ceskakc@gmail.com

Seminář pro učitele se zábavným a inspirativním Lukášem Javorkem
Nabízíme všem učitelům možnost účastnit se zábavného, aktivního a živého semináře s Lukášem Javorkem (www.aktivniucitel.cz).
Termín: 25. 9. 2023, od 13.00 do 15.00 hod, **Cena:** 1 000 Kč/ osoba
Workshop je určen pro všechny, kteří se chtějí zlepšit v dovednosti jak pomocí metod aktivního učení (E-U-R) podporovat efektivní učení u žáků/dětí různé výkonnosti. Na workshopu si ujasníme, co je to aktivní učení a jaké jsou faktory podporují aktivní učení. Ukážeme a vyzkoušíme si vybrané aktivity, které jsou na zásadách aktivního učení založeny. Využitelnost metod je při práci s jednotlivci i ve třídě.
Zažijeme: Životabáseň, Pětilístek, Diamant, VCHD, Vennovy diagramy, T-graf, Brainstorming, Řeka, Rybí kost, Nedokončené věty, Poloviční křížovka, Kostka.
Vhodné pro učitele I. i II. stupně.
V odpoledních hodinách 25. 9. 2023 se můžete naučit společně s Lukášem Javorkem finty na ovládání vašeho dotykového telefonu… od 16.00 hod do 18.00 hod. Seminář je zdarma. Těšíme se na vás!

Chystáme pro vás další aktivity:
právní pomoc
divadlo pro děti Radka Blatná a Jarka Vykoupilová, 10. 12. 2023 v 17.00 hod
besedy o zdraví
semináře komunikace

Chcete se zlepšit v angličtině?
Jste mírně pokročilý? Napište nám na ceskakc@gmail.com.
Společně s jazykovou školou z Brna chceme zorganizovat v Komunitním centru hodiny s lektorem z jazykové školy.

WORKSHOP - LUKÁŠ JAVOREK

Termín: 25. 9. 2023 od 13.00 – 15.30 hod, učitelé
16.00 - 18.00 hod, veřejnost - dotykový telefon

Místo: Komunitní centrum Česká, Česká – 83
Přihlašujte se na ceskakc@gmail.com

OBEC ČESKÁ A KLAS VÁS SRDEČNĚ ZVE NA PŘEDNÁŠKU RNDr. MARTINA CULKA

POZNATKY Z ARCHEOLOGICKÝCH OBJEVŮ V ČESKÉ

24.10. 2023 OD 16.00 HOD.
V KOMUNITNÍM CENTRU ČESKÁ

Přehled připravovaných akcí

23. 9. Sběr velkoobjemového a nebezpečného odpadu, 8 – 11 hod. u OÚ
25. 9. Workshop ovládání dotykového telefonu, KC v 16 hod.
6. – 8. 10. Hody
13. 10. Šití a tvoření – děti, KC
14. 10. Zájezd do SVČ Ivančice, odjezd v 8.00 hod. od OÚ Česká
22. 10. Drakiáda v 15 hod. u Améby
24. 10. Přednáška Martin Culek, KC v 16 hod.
10. a 11. 11. Šití – dospělí, KC
18. 11. Dýňování s rokenrolovou kapelou The 6 Fireballs
26. 11. Tradiční farní charitativní jarmark
2. 12. Kácení máje s koštem vína
3. 12. Slavnostní rozsvěcování vánočního stromu
8. 12. Předvánoční posezení seniorů
17. 12. Předvánoční koncert Ponávky

Dýňování s rokenrolem
a lampionovým průvodem

ve sobotu 18. listopadu 2023

od 15.00 hod. v obecní sokolovně Česká

- dlabání dýní, ochutnávka sladkých i slaných výrobků z dýní od našich občanů, podzimní svařáček pro dospělé
- v 18.00 lampionový průvod ukončený rozsvícením dýní v trávě pod lípou u pítka

The 6 Fireballs
50s ROCK'N'ROLL BAND

Od 20.00 hod. vystoupí rokenrolová kapela „The 6 Fireballs".

Bude hrát k poslechu a současně své příznivce naučí rokenrolový tanec.

Obec Česká srdečně zve všechny děti i dospělé

Ze sportu

Přejezd Moravy 2023

Dobrý den!

Mám tu čest být členem organizačního týmu jedné z největších společenských akcí v obci Česká, kterou je PŘEJEZD MORAVY.

Netroufám si psát, kolikátý ročník se letos v létě konal, a řekl bych, že to číslo přesně nevědí ani otcové zakladatelé této akce, nicméně to bude něco mezi dvaceti a třiceti.

Přejezd se pravidelně koná druhý či třetí červencový víkend a přípravy začínají již s táním posledního sněhu, a prvními jarní paprsky.

A o čem vlastně celá tato skvělá akce je? Stejně jako každá správná společenská událost o tom, aby se potkali místní, bývalí místní i přespolní známí a absolvovali společně v jedné stopě trasu z Dolní Moravy do naší malebné obce.

„Nikdo se nehlásí, nikdo nepíše ani nevolá… vám se nechce nebo co?

Takže 14. 7. 2023 všichni na Moravance na Dolní Moravě, potvrďte mi účast, díky!“

Těmito slovy začíná pravidelná emailová komunikace, kdy se svolávají účastníci Přejezdu Moravy.

Letos se skupina, tentokrát v rekordním počtu 41 cyklistů mužského i ženského pohlaví, ve zdraví sešla na chatě Moravance na Dolní Moravě v malebném masivu Kralického Sněžníku. Ubytování, stejně jako v předchozích letech, nabídlo zcela komplexní balíček služeb a troufám si říci šestihvězdičkového komfortu, neboť platila základní pravidla:

– pokud přijdeš pozdě, spíš na dvoupatrovce nahoře
– pokud přijdeš pozdě, teplou vodu už asi mít nebudeš
– pokud ráno pozdě vstaneš, toaletní papír se stává nedostatkovým zbožím.

My jsme ale „stará škola“ a tento komfort nám maximálně vyhovuje. Pivo teče, prostoru ke konverzaci je dost a Republiky dokonce nadmíru.

Přejezd odstartoval jako vždy v 9h ráno, kdy byl zaplacen poslední cech a načepován poslední bidon s vodou. Trasa jako každý rok skýtala spoustu úskalí, kdy bylo potřeba navštívit nejen hranici s Polskem, tedy oficiální startovací bod Tour de Moravy, ale také pietní místa, ve kterých se v minulosti stávaly karamboly bývalých, ale i současných účastníků.

Trasa měří kolem 140 km a cyklisti během ní překonávají více než 1400 výškových metrů. Letošní ročník byl rekordní nejen počtem účastníků, ale také venkovní teplotou, která překračovala 37 stupňů.

Závěrem bych rád dodal, že Přejezd 2023 měl konec jako v pohádce, neboť všichni účastníci v pořádku dorazili do cíle a přislíbili účast i v roce 2024.

Jakub Vlasák

T-Mobile olympijský běh v Lelekovicích

a naše medailistky Klára Drimlová a Veronika Palková

Olympon 2023

ČESKÁ

1
2
3

KLAS

Program schůzek na období září – prosinec 2023

4. 9. 2023	Prohlídka ZŠ v Lelekovicích, sraz v 16 hod. před školou
9. 9. 2023	OLYMPON v Lelekovicích od 9 hod.
25. 9. 2023	Ovládání chytrého telefonu – v KC Česká od 16 hod.
2. 10. 2023	Téma: 300 let od úmrtí českého architekta Jana Blažeje Santiniho-Aichela
14. 10. 2023	Návštěva střediska volného času v Ivančicích – organizuje Obec Česká a KC
24. 10. 2023	Přednáška RNDr. Martina Culka – „Poznatky z archeologických objevů v České“ v 16 hod. v KC
6. 11. 2023	Téma: Moravský kras – nejvýznamnější krasová oblast ve Střední Evropě.
11. 11. 2023	Sv. Martin v Tišnově
20. 11. 2023	Vycházka – sraz ve 14 hod. u Améby
4. 12. 2023	3. ročník „Podupávání u Améby“, začátek ve 14 hod.
8. 12. 2023	Vánoční posezení pro seniory – organizuje Obec Česká
18. 12. 2023	Téma – Vánoce v KLASu - v KC od 14 hod.

Schůzky jsou první a třetí pondělí v měsíci v klubovně komunitního centra (KC) vždy od 16 hod.
Program bude aktualizován průběžně, podrobnější informace budete opět dostávat emailem, popř. sms.

Liba Šebrlová

Modrotisková dílna Danzinger v Olešnici

Z návštěvy KLASu v ZŠ Lelekovice

Z výletů na Veveří a do Žďáru nad Sázavou

Pánská sešlost u Baumannů

Na dětství a mladá léta strávená v České zavzpomínali na konci června v restauraci u Baumannů pánové narození zhruba ve čtyřicátých letech minulého století. Paměť jim pomohly osvěžit promítané fotografie ze starých časů.

Z historie naší školy

Pokud je řeč o institucích nebo budovách, které v obci počítáme k tzv. občanské vybavenosti, obvykle si vybavíme obecní úřad, hospodu, sokolovnu, mateřskou školu a od nedávna i komunitní centrum. Denně kolem nich chodíme, některé z restauračních zařízení i obecní úřad aspoň občas navštěvujeme, děti vodíme do školky. Kromě toho je zde ale i jedna instituce, na kterou se zapomíná, protože ji nemáme zrovna před očima, a tou je škola. Pravda, školní budova stojí v Lelekovicích, a tak máme možná pocit, že nám nepatří, ale samozřejmě to není tak úplně pravda. Škola je společná a její historie je také společná a zdaleka není nudná, protože se v ní vyskytuje několik pozoruhodných osobností, na které bychom neměli zapomenout. Pojďme se tou historií, troufám si říct všeobecně neznámou i pro starousedlíky, trochu projít.

Nejprve trochu historického kontextu

Počátky školství v naší zemi jsou spojeny s její christianizací. První školy byly zařízeními církevními, protože to byla právě církev, která potřebovala gramotné služebníky. Zpočátku byla potřeba vzdělaných lidí malá, šlo o naprosto výlučnou záležitost a za vzdělaného byl považován už ten, kdo uměl číst, natož psát, či dokonce počítat. Jak narůstala potřeba dalších a dalších písemností, narůstal i počet vzdělaných. Později začaly postupně vznikat i světské školy ve městech. Vyučujícími byli zprvu vzdělaní příslušníci kléru, později i absolventi univerzit. Dlouhou dobu museli ti, kdo toužili po vyšším vzdělání, chodit za studiem do ciziny.

Husitská doba přinesla do zaběhaných zvyklostí jisté obohacení: začaly vznikat školy podle konfese, své školy zakládali utrakvisté, později i jednota bratrská. Třicetiletá válka přinesla úpadek nejen hmotný, ale i kulturní, existovat směly nadále už jen školy katolické. Až do 18. století nebylo školství nijak řízeno, stát ho nijak neregulovaly. Doposud se vzdělávali ti, kdo si to mohli dovolit, ti, kteří to potřebovali kvůli svému řemeslu, a také ti, kdo doufali, že se díky svému vzdělání budou mít lépe ve službách vrchnosti či měst.

Změna nastala teprve s souvislosti s reformami Marie Terezie. Ta pověřila přípravou školské reformy opata augustiniánského kláštera v Zaháni Johanna Ignaze Felbigera. Felbigerova reforma byla na svou dobu velmi moderní. V platnost vstoupila vydáním *Všeobecného školního řádu pro německé normální, hlavní a triviální školy* ve všech císařských dědičných zemích 6. prosince 1774. Podle tohoto školního řádu byla školní docházka povinná pro děti od šesti do dvanácti let, což dosud nebývalo. Byla stanovena pevná délka školního roku: zimní kurz na venkovských školách začínal 1. prosince a trval až do konce března. Letní kurz začínal pondělkem po první neděli velikonoční

a končil koncem září. Návštěva škol nebývala v té době kvůli využívání dětské práce velká, a pracující žáci od devíti do dvanácti let byli proto osvobozeni od školní docházky. Školy poskytovaly vzdělání nejen chlapcům, ale také dívkám.

Systém nižšího školství sestával ze tří typů škol: nejnižším typem byly tzv. triviální školy, které byly zakládány na venkově, případně v malých městech či městečkách. Měly se otevřít tam, kde se nacházelo 90–100 školou povinných dětí, přičemž žádné nemělo mít do školy dále než půl hodiny chůze. Byly to jedno- nebo dvoutřídní školy. Vyučovaly tzv. triviu, tedy čtení, psaní a počítání. V krajských nebo větších městech byly zřizovány troj- nebo čtyřtřídní tzv. hlavní školy. Jejich výuka byla rozšířena o základy geometrie, rýsování, stavitelství, dějepisu a latiny. Konečně v hlavních městech jednotlivých zemí byly zřizovány tzv. hlavní školy, které sloužily k přípravě na studium na středních školách, případně k přípravě do praxe. Vyučovaly např. základům stavitelství, mechaniky či přírodopisu.

Tereziánské reformy se zabývaly i kvalifikací učitelů. Ti se měli vzdělávat na tzv. preparandách, což byly jakési pedagogické kurzy, organizované na některých normálních a hlavních školách, které trvaly původně tři a od roku 1819 šest měsíců. Tyto kurzy mohli navštěvovat absolventi normálních nebo hlavních škol a také gymnázií. Po absolvování tříměsíčního kurzu se mohli stát pomocnými učiteli na venkovských školách, po absolvování šestiměsíčního kurzu se mohli stát pomocníky na městských školách. Po dosažení věku 20 let a jednoroční pedagogické praxi bylo možno složit příslušnou zkoušku a stát se samostatným učitelem. Kdepak nějaká pedagogická fakulta…

V 19. století se zlepšilo i hmotné postavení učitelů, protože jejich plat byl úředně stanoven v minimální výši. Jak to všem vypadalo v praxi, o tom nás poučuje školní kronika:

Co do hmotného postavení neměli první učitelé na růžích ustláno… od roku 1856 na základě listiny t. zv. školní fase jsou podrobně všechny důchody učitelovy zaznamenány, jejichž výše se na 205 zl. 51,5 kr. CK páčí. Dle zmíněné školní fase měl učitel služné své měsíčně dostávati z obecní pokladny, která vždy pro něj prázdna byla. Proto, aby aspoň nějaký krejcar měl, uvázal se učitel sám školné od dětí vybírati. To byla radosť. Kdo chtěl, platil, kdo nechtěl, nedal ničeho. Obecní zastupitelstvo chudé rodiče od placení školného osvobodilo, ale učiteli žádnou náhradu za to neposkytlo. Zřídka kdy stloukl učitel okolo prvního zlatku; pětku neb desítku neviděl a ani za celý měsíc dohromady nepřivedl… Obec ve své dobročinnosti, ačkoliv dosti obecních pozemků měla, neponechala učiteli v užívání ničeho, leda za plat. I za učitele Boušky přivlastnila sobě obec školní zahrádku při staré škole čís. 66 staré (15 nové). Jak obec proti zvýšení služného učitelova byla, lze z toho posouditi, že když v roku 1870 jsouc od c. k. okr. hejtmanství tázána, bylo-li by možno služné zdejšího učitele zvýšiti, všickni občané byli proti tomu, a udali, že ani v tom nejmenším nemůže se učiteli přilepšiti, učitel

že má dost. Ucházeje se v roku 1866 Valentin Lisa o uprázdněné místo učitelské zde, musel obci předložiti revers, jímž se do své smrti zavázal, že jeho nastávající manželka v pádě jeho smrti od pense, která by asi 18 zl. ročně měla obnášeti, se odříká. Takový stav blahobytu měl zdejší učitel až jej z otroctví nové školní zákony v ohledně hmotného postavení vysvobodily.

První učitelé a školní budovy v Lelekovicích

Prvním, provizorním lelekovickým učitelem se od zimy 1788/1789 stal vysloužilý desátník **Václav Lipenský**, ostatně první učitelé v monarchii často byli (kromě muzikantů, protože bylo častou praxí, že učitel měl na starosti i hudební stránku bohoslužeb) právě vysloužilí vojáci. Jednak si dokázali zjednat autoritu, jednak vojenská služba byla pro ty, kdo o to měli zájem, také příležitostí, jak se naučit číst a psát, pokud to už neuměli. V Almanachu k 700 letům první zmínky o Lelekovicích z r. 1988 se dočítáme, že rodiče dětí uvítali, když v Lelekovicích začal vyučovat vysloužilý desátník Lipenský. Vyučoval ve svém domě a děti mu říkali pan Čihař, protože náruživě chytal živé ptáky.

Roku 1792 bylo spočteno, že do kuřimské školy by jen z Lelekovic a Cinsendorfu mělo chodit 70 dětí, proto bylo jasné, že to z kapacitních důvodů nebude možné. Bylo

Stará lelekovická škola v Koutě na fotografii z roku 1906

proto rozhodnuto, že v Lelekovicích bude vystavěna nová škola. Bylo pro ni vybráno místo na návsi v tzv. Koutě. Školní budova dostala popisné číslo 66, při pozdějším přečíslování dostala nové číslo 15. Dalším učitelem, už definitivním, byl **Jan Merta**.

Následující učitele známe alespoň ze zmínek v matrice:

Dne 20. 8. 1796 se již v nové škole narodil učiteli **Fabiánu Šrámkovi** a Josefě, dceři zemřelého Antona Malečka z Dolních Kounic, synek Bernard.

Dne 12. 10. 1802 se zde dalšímu učiteli, **Václavu Matýskovi** a jeho manželce Barboře, rozené Galle z Tvarožné, narodil synek Anton. Učiteli Matýskovi zde ještě 9. 2. 1806 byla křtěna dcera Magdalena.

Od 1. 3. 1807 byl učitelem **Jan Fibík** a ve škole bylo zapsáno 42 žáků, 31 z Lelekovic a 11 z Cinsendorfu. Dne 28. 12. 1813 umírá učiteli Fibíkovi šestiměsíční synek František.

Školní kronika, která je cenným historickým pramenem, byla vedena od roku 1855. Zprvu jsou záznamy stručné a v podstatě se opakují každý rok: kdy začal školní rok, kolik bylo zapsáno dětí, kdo byl učitelem, kolikrát se žáci zúčastnili mše svaté, kdy školu navštívil inspektor a kdy byl školní rok ukončen. Později jsou kronikářské záznamy podrobnější a zachycují lecjakou pozoruhodnost. Dejme nyní kronice slovo:

Kdo byl prvním učitelem v Lelekovicích, není určitě známo. Ví se toliko, že v roce 1855 zemřel v Lelek. stařičký učitel Josef Bouška, který vedle vyučování zabýval se psaním snubních smlouv, kupních listin, námluvami a správou lomu „Skalka“ nad novou školou, kterýž náležel jakémusi Kleinovi. Tam prý také nejráději a více než ve škole seděl, s kameníky a formany kořalku popíjel, následkem čehož pak ve škole za stolkem usínal.

Josef Bouška,

syn pekařského mistra Františka Boušky, se narodil 15. 12. 1794 v Herálci. Oženil se 23. 11. 1818 v Herálci s Josefou, dcerou sedláka Josefa Švandy, narozenou 12. 3. 1798 v Herálci. V matrice oddaných je zapsán jako „učitel z Lelekovic“. Manželé pocházeli oba z Herálce a pan učitel se proto možná se svou ženu dávno znal a do rodného Herálce si pro nevěstu přišel, až když získal definitivní učitelské místo (bylo pod penzí, takže představovalo určitou existenční jistotu). Stal se tedy učitelem v Lelekovicích někdy mezi lety 1813–1818. Zemřel 31. 7. 1855 na choleru. *Po jeho smrti v roce 1855 obdržel místo*

Mikuláš Kalina

narozený ve Šternově. Jmenovaný byl dle ústního podání učitelem dobrým a znamenitým hudebníkem. Po 11letém působení v roce 1866 přeložen byl do Řečkovic. Narodil se v listopadu 1830 ve Šternově vdově po Ignáci Kalinovi, učiteli v Újezdě u Brna. Dne 14. 11. 1855 se na Vranově oženil s Josefou, dcerou Josefa Šebetovského, učitele na Vranově. *Na jeho místo dosazen kuřímský podučitel*

Valentín Lisa,

který na škole působil od listopadu 1866 do 1. 7. 1901. Z mládí vlastenec ve stáří se úplně poněmčil.

Valentin Lisa, syn měšťana Karla Lisy, se narodil 8. 2. 1842 v Počátkách. Oženil se 28. 11. 1866 v Kuřimě s Leopoldinou, dcerou kupce Karla Schlesingera, narozenou 21. 10. 1844 v Kuřimě. Zmíníme dva potomky Valentina Lisy, syna Valentina a dceru Jindřišku.

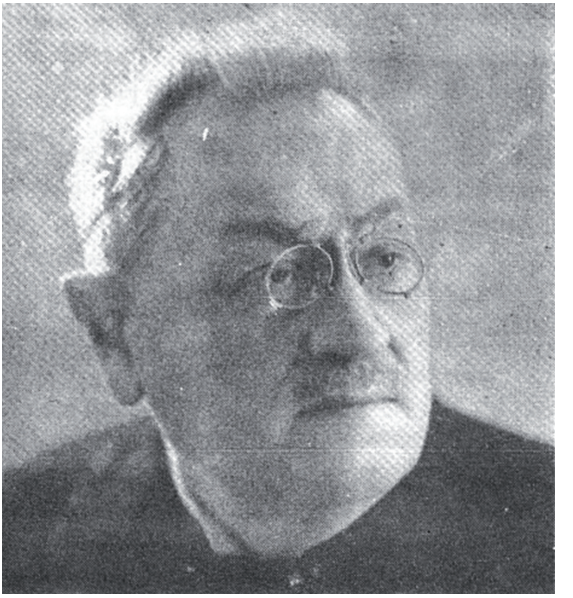

Valeš Lísa

Valentin Matěj Karel, zvaný Valeš, se narodil 15. 2. 1867 v Lelekovicích. Studoval na JAMU v Brně, kde byl jeho učitelem Leoš Janáček, se kterým udržoval spojení i po studiích. S ním i s Vítězslavem Novákem sdílel zájem o lidovou kulturu a písně. Ty nejen sbíral a zapisoval, ale i upravoval pro sbor (sám byl sbormistr). Nezůstal však u hudby profesně naplno, po vzoru otce se stal učitelem, který byl tehdy všestrannou osobností – kromě toho, že byl vynikající muzikant (hrál na housle), byl třeba i schopný botanik a sportovec-sokol… Učiteloval v Milokošti, Tlumačově a Otrokovicích, kde se nakonec stal ředitelem školy. Jeho sbírka *Slovácké a lidové písně z Uher. Hradišťska* (1912) je prakticky jedinou lokální sbírkou lidových písní z oblasti Uherskohradišťska a dodnes je jedinečným pramenem jak pro etnografy, tak pro folklorní soubory z oblasti. Vydával i sborníky lidových koled, které byly odborně ceněné i prakticky využívané ve školách jako zpěvníky. Učitel a sběratel lidových písní Valeš Lísa zemřel 20. 3. 1939 v Otrokovicích.

Dcera Jindřiška se provdala za Jana Doležala, který vyučoval na lelekovické škole v letech 1895–1912. O něm se zmíníme později.

Škola přechází pod obce

Roku 1864 přestal být na základě zákona magistrát města Brna, kterému patřilo kuřimské panství, patronem lelekovické školy a obce se o školu musely starat samy. Proto začaly být na tři roky voleny školní výbory, od roku 1869 školní rady. V nich byli mimo jiné i zástupci cinsendorfské obce. Kronika neuvádí složení všech školních rad.

Za Cinsendorf se připomínají jako zástupci ve školní radě hostinský Josef Baumann (1864), rolník Jan Bartoš (1868), Jan Holubík (1883), Vincenc Vojta (1886), Josef Böhm (1892), František Bartoš (1895, 1898). Všechny tyto jmenované cinsendorfské radní zažil učitel Valentin Lisa. Mimo to z kroniky víme, že právě on byl současníkem dobrodince Karla Ripky (iniciátora zpřístupnění a stavby rozhleden na Babím lomě), který přispíval chudým školákům a vždy na Vánoce obstaral pro školní děti i vánoční strom. Zvlášť v kontextu neochoty místních byla osobnost štědrého dárce pro učitele Lisu zřejmě světlým zjevem. Pan učitel rád využíval i s dětmi zpřístupnění Babího lomu, pořádal s nimi veřejné zkoušky a slavnosti plné zpěvů a deklamací, na „slavné služby Boží" chodívali do chrámu na Vranově (konaly se na začátku a konci školního roku a k příležitosti svátků v panovnické rodině. Když se ženil princ Rudolf, vyšli žáci na počest novomanželů dokonce v lampiónovém průvodu).

Podle říšského školského zákona (tzv. Hasnerův zákon) z roku 1869 začínala povinná školní docházka v 6 letech a trvala po dobu 8 let jak pro chlapce, tak i pro dívky. Novela říšského zákona z roku 1883 přinesla z povinné školní docházky možnost úlev. Základní školství se dělilo na 2 stupně: školu obecnou a školu občanskou (měšťanskou). Obecné školy navštěvovaly děti v prvních pěti letech školní docházky (6–11 let) a v dalších třech letech děti, které nepokračovaly ve studiu na školách občanských nebo středních. Na obecných školách vyučoval třídu zpravidla jeden učitel. Náboženství, ruční práce nebo nepovinný předmět (čeština) měl na starosti zvláštní učitel. Výuku náboženství zastávali v obcích místní faráři. Zdálo by se, že s novým školským zákonem bude dál pokračovat modernizace školství, ovšem kupodivu i nadále měla „pod palcem" školy církev a o jmenování učitelů rozhodovala ona…

Nová škola

S tím, jak rostl počet žáků, ale nerostla školní budova, vyvstala potřeba stavby nové, větší školy. Byl to ovšem běh na dlouhou trať, jak svědčí záznamy ve školní kronice:

Školní rok 1876/1877

Školu navštěvovalo celkem 146 žáků (všichni namačkaní v jedné třídě!), z toho 40 z Cinsendorfu.

Pro veliký počet žactva a nedostatek místa v učební světnici obdržela místní školní rada za přičiněním činného předsedy od c. k. okr. šk. rady rozkaz školu rozšířiti. Mělo se na starou školní budovu jedno patro přistaviti. Rozpočet obnášel 6 000 zl. Plány byly c. k. okr. školní radou schváleny a poněvadž žádný nátlak od úřadu na obec činěn nebyl, od stavby bylo upuštěno.

Školní rok 1883/1884

Školu navštěvovalo celkem 158 žáků.

Pro veliký počet žactva a nedostatek místa v učírně viděla se c. k. okr. školní rada

pohnuta místní školní radě následující nařízení dáti: V mnohých příležitostech již se c. k. okresní školní rada přesvědčila, že tamnější budova školní ani ve stavebním ni ve zdravotním směru zákonitým požadavkům ani přiblíženě nevyhovuje. Stav takový nelze déle trpěti. Místní školní rada se vyzývá, by stavbě školy v tamnější obci, ku které tamnější obecní představenstvo výnosem ze dne 24. srpna 1877 čís. 16096 povolení obdrželo, svou úplnou pozornost obrátilo, a sem do 4 neděl zprávu podalo, jaké kroky v záležitosti té učiněny byly. Poněvadž počet žáků, kteří tamnější školu v běžném školním roku navštěvující, 158 dosáhl, rozšíření školy ve dvoutřídnou zákonitě vyžaduje, byloby na místě, by co možná nejdříve s dorozuměním obecního představenstva místní školní rada žádost o rozšíření tamnější školy ve dvoutřídnou sem podala…

Na dotčené nařízení místní školní rada ani neodpověděla a proti tomu byla.

Školní rok 1885/1886

Nechaje sobě p. inspektor předsedu místní školní rady Josefa Berana a starostu Vincence Toufara předvolati, pravil jim, že již dlouho čeká, kdy se o rozšíření školy postarají a poněvadž v té záležitosti až dosud ničeho neučinili, dostanou písemné napomenutí, tak učiniti…

Na základě dotčeného nařízení dorozuměly se dne 26. dubna 1886 místní školní rada a obecní představenstva z Lelekovic a Cinsendorfu podati … žádost o rozšíření školy s prosbou, by stavba školy na budoucí rok se odročiti mohla…

Nyní teprve dal se plán stavební královopolskému staviteli Ferd. Sehnalovi zhotoviti.

Školní rok 1886/1887

Sehnalem vyhotovený plán pro školní budovu rozpočten byl 17 064 zl. a ku schválení c. k. okr. školní radě předložen, která nejen plán nýbrž i místo při komisionalním jednání zamítla a nová stavební místa, a sice „ve Dvoře“ a na nynějším místě, kde škola stojí, navrhla… Lelekovice chtěly míti školu na starém místě v dědině, Cinsendorf a zástupce města Brna opět pro lacinější stavbu „ve Dvoře“, z čehož mnohé nepříjemnosti pro učitele a předsedu pošly a komisí na komisí za následek měly, až konečně se na nynější místo dohodly, ale nuceně.

Surovostí a nadávkami ctili lelekovičtí občané ve veřejných schuzích učitele v radnici, viníce jej, že on jest sám jedinou příčinou, že musí pro něho školu stavěti a to na místě mu milém.

Doufám, milý čtenáři, že uhodneš, že školu nestaví obyvatelé pro učitele a že učitel skrze stavební místo nerozhodoval, nybrž od úřadu vyslaná komise.

Špatné světlo na mnohé obyvatele lelekovické by vrhalo, kdyby vše se vypsati mělo, jak se skrze stavbu školy učiteli mstili, protož raději o tom pomlčím – –.

Dne 15. května 1887 byla stavba školy královopolskému staviteli Ferd. Sehnalovi bez všelikého vnitřního zařízení zadaná.

Školní rok 1887/1888

Dne 29. září 1887 byla stavba školy dokončena a 10. října 1887 kolaudace konána, při kteréž některé nedostatky vytknuty byly a jejich opravení nařízeno.

Dne 30. října 1887 odpoledne bylo svěcení školy dp. farářem vranovským odbýváno. K této slavnosti dostavilo se mnoho lidstva domácích i přespolních, zvláštního pak lesku dodali svou přítomností urozený pan baron Pillersdorff, c. k. okr. hejtman, p. c. k. okr. dozorce škol A. Kubeš … a mnoho jiných vznešených hostů.

Hostině, kterou pan Anton Toufar, zdejší mlynář, na počest vzácných hostů dal, nemohl se pan baron zúčastniti.

Po slavných službách Božích dne 28. listopadu 1887 počalo se v nové školní budově poprvé vyučovati.

Po dlouhých 11 letech byla tedy stavba nové školy přivedena ke zdárnému konci a „nová“ školní budova slouží dodnes. Zdá se ale, že neochota a průtahy hořce poznamenaly vztah učitele Valentina Lisy k místním, možná i proto je v kronice zmínka, že ačkoli v mládí vlastenec, ve stáří se poněmčil (snad na to měl vliv i Němec Karel Ripka, který si dětí v lelekovské škole hleděl víc, než jejich vlastní). Ovšem jak uvidíme dále, s nedostatkem místa se naše škola potýkala i nadále a je otázkou, jestli poslední přístavba bude tou poslední…

Milan Hruška

Nová škola, postavená roku 1887

Zpravodaj obce Česká. Ev. č. MK ČR E 21297. Neprodejné! Vydává OÚ Česká nákladem 420 výtisků. Připomínky a podněty: e-mail hruskadada@seznam.cz nebo tel. 605 121 428 (D. Hrušková) nebo doručte na OÚ Česká. Redakční úpravy vyhrazeny. Za dodané hotové plakáty odpovídají autoři.

Uzávěrka dalšího čísla: 30. listopadu 2023